

I. STUDII, CERCETĂRI, ARTICOLE

INSTRUMENTE PENTRU PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR FEMEII

MIHAELA-CORINA BUCUR*

Abstract:

Despite the evolution of society, discrimination against women continues to manifest itself by limiting their political, economic, social, cultural, and civil rights and freedoms, thereby violating the fundamental human rights principle of equality between women and men. Furthermore, serious forms of violence still persist such as: domestic violence, sexual harassment, rape, forced marriage, so-called "honor" crimes, femicide, feminicide and genital mutilation, women being much more exposed to gender-based violence, with domestic violence particularly affecting them in a disproportionate manner. The promotion and protection of women's rights have been the subject of public international law regulations since the 20th century. The process of affirming women's rights at the international level has been long and arduous, beginning with the declaration of principles by various movements in different countries, and evolving into the development of international regulations under the auspices of the United Nations. Measures to promote equal opportunities between women and men have begun to yield initial results; however, there is a pressing need to refine the system for protecting victims of domestic violence, particularly through increased public awareness and the provision of necessary resources to effectively carry out protection activities for individuals who have suffered abuse. The controversial positioning of women's rights within the broader framework of human rights is also reflected in the evolution of European and international documents and agreements through which women's rights have been established, and violations of these rights have been condemned globally by international bodies and organizations, including the United Nations.

Keywords: discrimination, gender-based violence, equality, the condition of women, fundamental rights and freedoms, public international law.

Résumé :

Malgré l'évolution de la société, la discrimination à l'égard des femmes continue de se manifester en limitant leurs libertés et leurs droits de nature politique, économique, sociale, culturelle et civile, violant le principe fondamental des droits humains d'égalité des droits entre les femmes et les hommes. De plus, de graves phénomènes de violence persistent tels que : la violence domestique, le harcèlement sexuel, le viol, le mariage forcé, les crimes commis au nom de « l'honneur », le féminicide et les mutilations génitales, le sexe féminin étant beaucoup plus exposé à la violence de genre, et la violence domestique touchant de manière disproportionnée les femmes. La promotion et la garantie des droits des femmes sont soumises à des réglementations de droit international public depuis le XXe siècle. Le processus d'affirmation des droits des femmes au niveau international a été long et ardu, à partir de leur proclamation auprès de nombreux mouvements existant dans divers États et de certaines déclarations de principe, jusqu'à l'élaboration sous les auspices de l'Organisation des Nations Unies de réglementations internationales en la matière. Les mesures visant à promouvoir l'égalité des chances entre les femmes et les hommes commencent à porter leurs premiers fruits, mais le système de protection des victimes de violences conjugales doit être amélioré, notamment dans le cadre de l'information de la population et de la garantie des moyens nécessaires pour mener des activités de protection des personnes victimes de violences. Le positionnement controversé des droits des femmes sur la liste des droits de l'homme se reflète également dans la manière dont les documents et accords européens et internationaux ont évolué. Grâce à ces documents, les droits

* Societatea Română de Victimologie – Membru fondator
Birou de Mediator Mihaela-Corina Bucur – Mediator autorizat
Școala Postliceală Sanitară „Carol Davila” – Profesor titular gr. II
Universitatea Bioterra din București – Facultatea de Drept - Student

des femmes ont pu être établis et les actes de violation de ces droits ont pu être condamnés dans le monde entier par les organisations internationales, y compris les Nations Unies.

Mots-clés : discrimination, violences sexistes, égalité, condition des femmes, droits et libertés fondamentaux, droit international public

Context

Discriminarea femeilor constituie o realitate a lumii contemporane, manifestându-se prin limitarea unor drepturi fundamentale precum: dreptul la viață, la demnitate și la integritate corporală. Discriminarea violează principiul fundamental al drepturilor omului de egalitate în drepturi a femeii cu bărbatul.

Deși este afirmată egalitatea între sexe, în multe locuri de pe mapamond, femeia are un statut juridic inferior din cauza tradiției și conservatorismului existente în cultura populației respective. S-a atras atenția asupra faptului că unele drepturi ale omului nu pot fi implementate în anumite țări invocându-se cutume care ar împiedica acest lucru, însă aceste opinii reprezintă încercări de a masca încălcări flagrante ale drepturilor omului¹.

Realitatea socială actuală încă este marcată de violență împotriva femeilor, fenomen care constituie o manifestare a relațiilor istoric inegale de putere dintre femei și bărbați, ce au condus la dominare, la discriminarea femeilor de către bărbați și la împiedicarea avansării depline a femeilor; natura structurală a violenței împotriva femeilor este recunoscută drept violență de gen, acesta fiind unul dintre mecanismele sociale cruciale prin care femeile sunt forțate să se situeze într-o poziție subordonată comparativ cu bărbații; femeile și fetele sunt deseori expuse unor forme grave de violență, precum: violența domestică, hărțuirea sexuală, violul, căsătoria forțată, crimele comise în numele „onoarei”, femicidul², feminicidul³ și mutilarea genitală, toate acestea constituind încălcări grave ale drepturilor omului și un obstacol major în realizarea egalității dintre femei și bărbați, femeile și fetele fiind expuse unui risc mai mare de violență de gen decât bărbații, iar violența domestică afectând femeile în mod disproporționat.

Totodată, asistăm la încălcarea curentă a drepturilor omului în timpul conflictelor armate, care afectează populația civilă, în special femeile, sub forma violului și a violenței sexuale larg răspândite sau sistematice, precum și la potențialul de creștere a violenței de gen atât în timpul conflictelor, cât și după încheierea acestora.

Promovarea și garantarea drepturilor femeii, în primul rând a egalității în drepturi cu bărbații, constituie obiectul unor reglementări de drept internațional public începând cu secolul al XX-lea⁴, realizarea acestei egalități de drept și de fapt reprezentând un element cheie în combaterea violenței împotriva femeilor.

Protecția drepturilor femeilor

Normele care garantează drepturile specifice ale femeilor variază de la reglementări naționale la convenții și instrumente ale legislației internaționale și europene – convenții care implică obligații pentru statele care au aderat la ele, ca și declarațiile politice cu valoare universală – care interzic excluderea bazată pe gen de la exercitarea tuturor drepturilor civile, politice, economice, sociale sau culturale.

¹ Bogdan, A. - *Considerații privind protecția drepturilor femeii*. Sursă web: <https://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2007/RSJ1/B05BogdanAdrian.pdf>

² Uciderea femeilor de către bărbați doar pentru că sunt femei

³ Termen politic mai amplu, care se extinde la responsabilitatea statului pentru aceste crime - fie prin comiterea uciderii efective, tolerarea actelor de violență ale făptuitorilor sau prin omiterea asumării responsabilității statului de a asigura siguranța femeilor

⁴ Tănăsescu, T. – *Protecția Internațională a Drepturilor Omului, Curs universitar*. Editura Sitech, Craiova, 2022, p. 35

Pe aceeași linie, există instrumente regionale, în special cele ale Consiliului Europei – Convenția europeană a drepturilor omului – care interzic discriminarea bazată pe sex, precum și Declarația asupra egalității, aprobată în 1988, care consideră egalitatea dintre femei și bărbați un drept fundamental, o condiție a justiției și a democrației.

Uniunea Europeană (UE), prin intermediul Tratatului de la Amsterdam (1997), a inclus promovarea egalității de șanse printre misiunile sale, prin intermediul unor directive asupra egalității de șanse în domenii precum: încadrarea în muncă, participarea la viața economică și la protecția socială, care întăresc faptul că egalitatea este un drept fundamental și un factor de coeziune economică și socială⁵.

După cel de-al doilea război mondial, problema condiției femeii a fost inclusă în cadrul drepturilor omului și se constată o intensificare a activității de promovare a drepturilor femeii.

Constituirea Organizației Națiunilor Unite (ONU) în anul 1945 a reprezentat un moment crucial și în domeniul protecției internaționale a drepturilor femeii, având o importantă contribuție la afirmarea și promovarea acestor drepturi, prin instituțiile sale.

Calea spre construirea unui sistem de protecție internațională a drepturilor omului și stabilirea obligației unei cooperări internaționale în acest domeniu a fost deschisă de Carta ONU⁶, adoptată la 26 iunie 1945, primul și cel mai important instrument internațional care definește statutul juridic al femeii⁷, fiind elaborată la cele două Conferințe internaționale (de la Dumbarton Oaks și San Francisco), unde au fost foarte clar exprimate principiile nediscriminării și egalității dintre bărbați și femei, care au fost apoi enunțate, reiterate și dezvoltate atât în instrumente cu caracter general, cât și în instrumente specifice privind drepturile femeii.

Astfel, după ce în preambulul Cartei popoarele Națiunilor Unite își proclamă credința în „egalitatea în drepturi a bărbaților și femeilor”, articolul 1 prevede că unul dintre scopurile fundamentale ale ONU este dezvoltarea și încurajarea „respectării drepturilor omului, a libertăților fundamentale pentru toți, fără distincție de rasă, sex”. Conform articolului 8, „nicio distincție nu va fi impusă de Organizație accesului bărbaților și femeilor în condiții egale, la toate funcțiile, în organele sale principale și subsidiare”, iar articolele 13, 55 și 76 impun statelor membre obligația de a respecta drepturile omului și libertățile fundamentale „pentru toți, fără distincție de rasă, sex”⁸.

În același context, Carta ONU, fiind unul dintre documentele centrale ale dreptului internațional care acționează la nivel universal, creează baza pentru elaborarea unor prevederi clare și cuprinzătoare care fixează principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, principiul nediscriminării pe bază de sex, principiul egalității de gen, principiu care constituie baza elaborării tuturor normelor din cadrul instituției respective⁹.

Unul dintre primele organisme funcționale în domeniul protecției drepturilor omului creat în conformitate cu Articolul 68 al Cartei Națiunilor Unite a fost Comisia Națiunilor Unite pentru drepturile omului, înființată în 1946 de către Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite (ECOSOC)¹⁰. Tot atunci a fost înființată și Comisia pentru Statutul Femeii. La data de 15 martie 2006 Adunarea Generală

⁵ Tomescu, M. – *Protecția și promovarea drepturilor femeilor la nivel internațional*. Sursă web: http://www.fspc.ro/admin/imagini/media/dep_femei/dreptul_femeii.pdf

⁶ Bogdan, A. - *Considerații privind protecția drepturilor femeii*. Sursă web: <https://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2007/RSJ1/B05BogdanAdrian.pdf>

⁷ Carta Organizației Națiunilor Unite, articolele 1, 8, 13, 55, 56 și 76. Disponibil la: www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/.

⁸ Maxim, I., O.N.U.: 4 decenii, Editura Politică, București, 1986, p. 172.

⁹ Tarlev, V., *Drepturile Femeii în Reglementările Internaționale Universale*. În: *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*, 2, 2010, p. 94-101

¹⁰ Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite (ECOSOC) este unul din cele șase organe principale ale ONU responsabil de coordonarea domeniilor economice și sociale ale organizației, a activității celor cincisprezece agenții specializate, a opt comisii funcționale și cinci comisii regionale aflate sub jurisdicția sa.

a ONU a votat înlocuirea Comisiei ONU pentru drepturile omului cu Consiliul ONU pentru drepturile omului.¹¹

Declarația universală a drepturilor omului (DUDO), adoptată de către Adunarea generală a ONU la data de 10 decembrie 1948, reprezintă un document politic internațional ce situează egalitatea în drepturi la baza drepturilor și libertăților omului, marcând începutul unei noi etape în domeniul egalității de gen. În preambulul său, DUDO proclamă: „Considerând că recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume”¹²; Declarația afirmă că „toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi” (Articolul 1); „Fiecare persoană se poate preleva de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nicio deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială” (Articolul 2)¹³.

Deși DUDO poartă un caracter de recomandare, în timp prevederile acesteia au început să fie acceptate ca fiind etaloane juridice în domeniul protecției drepturilor omului, transformându-se în norme ale dreptului internațional general, pe care statele nu sunt în drept să le ignore¹⁴. Pe lângă principiul egalității în drepturi a bărbaților și femeilor, DUDO consacră și principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, principiu de o importanță majoră pentru instituția protecției internaționale a drepturilor femeii.

Următoarea etapă referitoare la fixarea principiilor de bază ale instituției protecției internaționale a drepturilor femeii, a constituit-o adoptarea, tot sub auspiciile Adunării Generale a ONU, a unei serii de documente cu vocație universală, care promovează obligația statelor-părți de a asigura drepturile femeii: Pactele Internaționale în materia drepturilor omului¹⁵, care au clauze referitoare la egalitatea femeilor în drepturi cu bărbații și suprimarea comerțului cu femei: Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; Pactul privind drepturile civile și politice, adoptate la 16, respectiv 19 decembrie 1966.

Preambulul Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice instituie principiul conform căruia: „idealul ființei umane libere, bucurându-se de libertățile civile și politice și eliberată de teamă și de mizerie, nu poate fi realizat decât dacă se creează condiții care permit fiecăruia să se bucure de drepturile sale civile și politice, ca și de drepturile sale economice, sociale sau culturale”.

Concomitent, articolul 2 al acestui Pact prevede că „Statele-părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nicio deosebire, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.” O prevedere asemănătoare este consacrată și în Articolul 2 al Pactului Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale. În articolul 3 al acestui Pact, Statele-părți se angajează „să asigure dreptul egal pe care îl au bărbatul și femeia de a beneficia de toate drepturile economice, sociale și culturale care sunt enumerate în prezentul Pact”. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice conține în Articolul 3 o prevedere similară, în care se vorbește despre „dreptul de a se bucura de toate drepturile civile și politice enunțate în prezentul Pact”. Astfel, nu se consfințește numai egalitatea în drepturi a bărbaților și femeilor, ci și dreptul de a beneficia de toate drepturile consacrate de către Pactele din 1966.

¹¹ Consiliul investighează acuzațiile de încălcare a drepturilor omului în statele membre ale Națiunilor Unite și abordează chestiuni tematice legate de drepturile omului, cum ar fi libertatea de asociere și întrunire, libertatea de exprimare, libertatea de credință și religie, drepturile femeilor, Drepturile LGBT și drepturile minorităților rasiale și etnice.

¹² Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948, preambul.

¹³ Declarația Universală a Drepturilor Omului – Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 217A (III), din 10.12.1948. // Drepturile omului în Republica Moldova, Chișinău, Editura Garuda-Art, 1998, p. 159.

¹⁴ Tarlev, V., op. cit.

¹⁵ Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice – Rezoluția Adunării Generale a O.N.U. nr. 2200A (XXI) din 16.12.1966; Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale – Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 2200A (XXI) din 16.12.1966// Drepturile omului în Republica Moldova, Chișinău, Editura Garuda-Art, 1998, p.205

De asemenea, Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale consacră drepturi sociale foarte importante pentru femei: în articolele 6, 7 și 10 este fixat principiul egalității în drepturi în cadrul relațiilor de muncă: drepturi egale în angajarea în câmpul muncii, dreptul la remunerare egală pentru muncă de valoare egală, dreptul la protecția specială a maternității.

După cum și-a propus, ONU a recurs la elaborarea instrumentelor specializate în acest domeniu: la 20 decembrie 1952, Adunarea Generală, prin Rezoluția 640/VII, a adoptat Convenția asupra drepturilor politice ale femeii, care a intrat în vigoare la 7 iulie 1955.

Traducând în viață principiul enunțat în preambulul Cartei ONU referitoare la egalitatea în drepturi a bărbatului cu femeia, Convenția asupra drepturilor politice ale femeii este primul tratat internațional cu vocație de universalitate care definește statutul juridic al femeii în societate.

Articolele 1, 2 și 3 din Convenție enunță următoarele drepturi specifice ale femeilor:

- Dreptul la vot la toate alegerile, în condiții de egalitate cu bărbații, fără nicio discriminare;
- Femeile vor fi eligibile, în condiții egale¹⁶, în toate organismele publice alese, constituite în virtutea legislației naționale, fără nicio discriminare;
- Femeile vor avea, în condiții de egalitate cu bărbații, același drept ca și aceștia de a ocupa orice post public și de a exercita orice funcție publică stabilită pe baza legislației naționale, fără nicio discriminare.

Pentru a urmări modul în care Convenția este aplicată de statele-părți, Consiliul economic și social a inițiat un sistem de rapoarte. Astfel, prin Rezoluția 504/XVI din 23 iulie 1953, Consiliul a cerut tuturor statelor-părți la Convenție să prezinte, odată la doi ani, informații asupra măsurilor pe care le-au luat pentru a pune în aplicare dispozițiile Convenției.

Prin Rezoluția sa nr. 9618/XXXXVI din 12 iulie 1963, Consiliul a cerut informații statelor care nu sunt părți la Convenție și a invitat guvernele statelor-părți să furnizeze Secretarului general al ONU informații indicând dacă femeile au fost alese sau nu în Parlamentul național sau dacă au fost numite în posturi importante administrative, juridice sau diplomatice¹⁷.

Conform Articolului 21 din Declarația universală a drepturilor omului, prin preambulul Convenției, părțile contractante recunosc faptul că orice persoană este eligibilă, în condiții de egalitate, pentru funcții de conducere în toate organismele publice alese, constituite în virtutea legislației naționale, fără discriminare, și se afirmă dorința de a acorda femeilor și bărbaților egalitate în folosința și exercițiul drepturilor politice, stabilite pe baza legislației naționale, fără nicio discriminare, în conformitate cu Carta ONU și cu Declarația universală a drepturilor omului.

Drepturile femeii au fost extinse în 1966 la cele trei categorii enunțate în Convenția din 1952, adăugând altele prin articolul 25 din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, prin interdicția discriminării prevăzută în articolul 2, se prevede faptul că orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără vreo discriminare și fără restricții nerezonabile: să ia parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși; să aleagă și să fie ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorilor; să aibă acces, în condițiile generale de egalitate, la funcțiile publice din țara sa.

Adoptarea acestor prevederi a avut un rol major în acordarea de drepturi politice femeilor. După anul 1977, 139 de state membre ale ONU (dintr-un total de 147 la acea vreme) au recunoscut femeilor dreptul la vot.

Adunarea Generală a ONU a trasat liniile directoare de acțiune pentru stabilirea statutului juridic al femeii, adoptând în acest sens o serie de inițiative în domeniu:

Declarația de la Mexico asupra egalității femeilor și contribuția lor la dezvoltare și pace a fost rezultatul primei conferințe a ONU pentru femei, desfășurată în Mexico City în 1975. Atunci a fost desemnată perioada 1975–1985 drept Deceniul ONU pentru Femei, iar în 1976, Adunarea Generală a

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Cloșcă, I., Suceavă, I., *Tratat de drepturile omului*, Editura Europa Nova, București, 1995, p. 179.

ONU a lansat programul Deceniului ONU pentru femei, au fost realizate rapoarte asupra principalelor tendințe și politici privind condiția femeii; s-a stabilit programul interinstituției pentru Deceniul ONU pentru femei și a fost creat Fondul de contribuții voluntare pentru Deceniu precum și Institutul internațional pentru cercetare și formare pentru promovarea femeii; au fost adoptate rezoluții asupra integrării femeilor în procesul de dezvoltare și a participării lor la promovarea păcii și cooperării internaționale. A doua conferință a ONU pentru femei a avut loc la Copenhaga în 1980, iar a treia conferință a ONU pe această temă s-a desfășurat la Nairobi în 1985. Participanții la aceste întâlniri au discutat aspecte precum echitatea salarială, violența împotriva femeilor, proprietatea pământului și drepturile fundamentale ale omului.

Standarde internaționale care definesc condiția femeii în societate au fost consacrate și, de asemenea, au fost prevăzute mecanisme și măsuri pentru accelerarea transpunerii acestora în practica statelor.

Un mecanism de protecție a drepturilor femeii este constituit de Comisia pentru condiția femeii, creată la 21 iunie 1946 de către Consiliul Economic și Social al ONU, prin Rezoluția 11/11, compusă din reprezentanții a 32 de state membre ale ONU și având următoarele atribuții: efectuarea de studii, rapoarte și recomandări asupra promovării drepturilor femeii în domeniile politic, economic, social și educativ de către statele membre ONU; elaborarea de recomandări Consiliului Economic și Social asupra problemelor cu caracter de urgență în acest domeniu¹⁸; promovarea egalității dintre femei și bărbați; întocmirea și elaborarea unor convenții internaționale în domeniu¹⁹.

Pe lângă asigurarea egalității juridice a bărbatului și femeii, mandatul Comisiei a fost extins cu abordarea unor noi probleme care au o influență asupra drepturilor femeii: efectele apartheidului asupra condiției femeii; protecția femeilor și copiilor în perioada de urgență și de conflict armat în lupta pentru pace, autodeterminare, eliberare națională și independență; influența mijloacelor de informare în masă asupra atitudinilor față de rolul care revine femeii și bărbatului în societatea actuală; influența activităților de interese străine, economice și altele asupra condițiilor de viață ale femeii în teritoriile dependente; problemele femeilor care lucrează, având în același timp și responsabilități familiale și problemele speciale ale drepturilor femeilor deținute sau întemnițate.

Comisia pentru condiția femeii a aplicat un program permanent de educație civică și politică a femeii, a încurajat guvernele și organizațiile neguvernamentale să-i urmeze exemplul și a jucat un rol deosebit de important în pregătirea instrumentelor internaționale pentru promovarea condiției femeii, pregătirea de rezoluții și recomandări adresate guvernelor pentru ca acestea să amelioreze statutul femeilor și să creeze un teren favorabil pentru implementarea principiilor din domeniul egalității de gen.

După patru ani de dezbateri și negocieri în această Comisie, la 7 noiembrie 1967, cea de-a XXII-a sesiune a Adunării Generale a ONU a adoptat în unanimitate Declarația asupra eliminării discriminării față de femei. Necesitatea adoptării acestui document rezultă din faptul că, în ciuda prevederilor din Carta ONU, Declarația universală a drepturilor omului și cele două Pacte Internaționale, realizarea egalității în drepturi a femeilor a continuat să se confrunte cu numeroase discriminări²⁰. În cele 11 articole ale sale, Declarația preia și reafirmă pe de o parte principiile enunțate în instrumentele anterioare, iar pe de altă parte proclamă principii noi.

Conform Articolului 1, discriminarea femeii este injustă, constituind o atingere la demnitatea umană. În Articolul 2 se solicită statelor abolirea legilor, cutumelor, regulamentelor și practicilor în vigoare care constituie o discriminare față de femei și adoptarea de măsuri juridice adecvate, pentru a asigura egalitatea în drepturi a bărbaților și femeilor. O importanță de prim ordin o reprezintă Articolul 3 al Declarației, prin menționarea pentru prima oară într-un instrument internațional a rolului educației în schimbarea mentalității²¹.

¹⁸ Tomescu, M., op. cit.

¹⁹ Bogdan, A., op. cit.

²⁰ Declarația asupra eliminării discriminării față de femei, preambul.

²¹ Declarația asupra eliminării discriminării față de femei, art. 3.

În celelalte Articole sunt enunțate drepturile sau anumite categorii de drepturi care trebuie să constituie parte inerentă a condiției femeii: libertățile publice; dreptul la o cetățenie; drepturile civile; abrogarea dispozițiilor discriminatorii din codurile penale; dreptul la educație; drepturi economice și sociale²².

În completarea reglementărilor de drept internațional referitoare la statutul juridic al femeii, după negocieri lungi și complicate, Adunarea Generală ONU a adoptat Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW) la 18 decembrie 1979, ratificarea ducând la intrarea în vigoare a Convenției pe 3 septembrie 1981, preluând prevederile Declarației asupra eliminării discriminării față de femei și transformându-le în obligații juridice pentru statele-părți.

Convenția din 1979 consacră condamnarea de către state a oricăror forme de discriminare față de femei și cerința ca ele să promoveze o politică de natură să elimine această discriminare, prin măsuri la nivel legislativ, precum și de altă natură (Articolul 2) și solicită statelor-părți să adopte măsuri în privința eliminării prejudecăților și a practicilor cutumiare bazate pe ideea de inferioritate sau superioritate a unuia dintre sexe (Articolul 5). Statelor le mai revine obligația de suprimare, sub orice formă, a traficului cu femei și a exploatării prostituției feminine (Articolul 6)²³.

Pentru prima oară, au fost subliniate într-o convenție internațională rolul și responsabilitatea guvernelor de a folosi toate măsurile potrivite pentru a asigura participarea egală a femeilor. Articolul 7 afirmă reprezentarea egală în domeniul politic, iar articolul 8 se referă la oportunitatea egală a femeilor și bărbaților în a reprezenta populația în guvernele țării lor sau în organizațiile internaționale și de a participa la eforturile acestora.

Având în vedere scopul principal al Convenției, statele-părți declară în preambul că sunt hotărâte „să adopte măsurile necesare pentru respectarea drepturilor fundamentale ale omului, cu precădere a celor care implică eliminarea discriminării în funcție de sex, în toate formele și manifestările sale”²⁴.

Convenția se sprijină pe toate celelalte instrumente internaționale în care se reafirmă egalitatea în drepturi, în special pe Declarația universală a drepturilor omului, care declară principiile inadmisibilității discriminării și proclamă toate drepturile și libertățile, fără nicio deosebire, inclusiv cele referitoare la sex.

Se atrage atenția asupra faptului că discriminarea împotriva femeii înseamnă o violare a principiului egalității în drepturi și al respectului pentru demnitatea umană constituind un obstacol împotriva participării femeilor, în termeni egali cu bărbații, la viața politică, socială, economică și culturală a statelor.

Capitolul I, Articolul 1 al Convenției stabilește definiția acceptată a termenului discriminare împotriva femeii și anume: orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are drept efect sau scop compromiterea sau eradicarea recunoașterii, beneficiului și exercitării de către femei, indiferent de statutul lor matrimonial, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, a drepturilor omului și libertăților fundamentale, în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu. În cazul în care legea face o distincție care are drept efect sau scop compromiterea drepturilor femeilor, aceasta constituie o discriminare care încalcă definiția consacrată de către Convenție și în consecință trebuie să fie modificată de către statul parte²⁵.

Convenția caracterizează statutul inferior al femeilor și opresiunea acestora nu doar ca pe o problemă de inegalitate între bărbați și femei, ci mai degrabă în funcție de sex și de discriminarea pe bază de gen a femeilor. Documentul este destinat să fie eficace în ce privește garantarea libertății femeilor de a-și realiza potențialul individual și colectiv, și nu doar a le permite femeilor de a fi aduse la același nivel

²² Tomescu, M., op. cit.

²³ Tănăsescu, T., op. cit.

²⁴ Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei adoptată și deschisă spre semnare și ratificare de către Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 34/180 din 18 decembrie 1979, intrată în vigoare în data de 3 septembrie 1981 <https://www.ohchr.org/sites/default/files/cedaw.pdf>.

²⁵ Tomescu, M., op. cit.

de protecție a drepturilor de care se bucură bărbații²⁶. Convenția merge dincolo de obiectivul nondiscriminării între sexe, consacrat de către Carta Națiunilor Unite, Declarația universală a drepturilor omului și cele două Pacte din 1966 în materia drepturilor omului, în scopul abordării poziției defavorizate a femeilor în toate sferele vieții.

Convenția consacră norme juridice de interzicere a tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, spre deosebire de norma restrânsă de nediscriminare între sexe, existentă în tratatele anterioare privind drepturile omului. Aceasta dezvoltă normele juridice de la o normă juridică sex-neutră, care solicită un tratament egal al bărbaților și femeilor, determinată de modul în care bărbații sunt tratați, la recunoașterea faptului că natura discriminării femeilor și particularitățile lor de gen sunt demne de un răspuns juridic.

În preambulul Convenției se subliniază decizia de a elimina „o astfel de discriminare sub toate formele și manifestările ei” și se exprimă îngrijorarea în punctul 8 că „în situațiile de sărăcie, femeile au un acces minim la alimentație, servicii medicale, educație, pregătire profesională, precum și la angajarea în muncă și la satisfacerea altor necesități”. Ca rezultat, documentul conferă dreptul femeilor de a se bucura la egalitate cu bărbații nu numai de așa-numita „primă generație” de drepturi politice și civile, cum ar fi dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie, dar și de „a doua generație de drepturi” – drepturile economice, sociale și culturale. Convenția reprezintă unicul tratat în materia drepturilor omului care afirmă drepturile reproductive ale femeii. De asemenea acest tratat consacră dreptul femeii de a dobândi, a renunța sau a-și schimba naționalitatea sa și a copiilor săi²⁷.

Convenția recunoaște faptul că femeile sunt supuse nu doar inegalităților specifice, evidente, dar, de asemenea, formelor subtile omniprezente de discriminare bazate pe sex, care sunt prinse în țesătura politică, culturală și religioasă a societăților lor. Abordând „toate formele” de discriminare la care sunt supuse femeile, Convenția impune statelor să se confrunte cu cauzele sociale ale inegalității femeilor în toate sistemele.

Articolul 12 din Convenție interzice toate formele de discriminare împotriva femeilor în domeniul furnizării serviciilor de îngrijire a sănătății, statele-părți asigurând „pe baza egalității dintre bărbat și femeie, mijloacele de a avea acces la serviciile medicale, inclusiv la cele referitoare la planificarea familială”, precum și „în timpul gravidității, la naștere și după naștere, servicii corespunzătoare și, la nevoie, gratuite și, de asemenea, accesul la un regim alimentar corespunzător în timpul gravidității și pe parcursul alăptării”.

Legile care reglementează sănătatea femeilor trebuie să fie verificate pentru a se asigura că nu sunt discriminatorii împotriva acestora, de exemplu prin perpetuarea stereotipurilor de sex negative sau banale, care împiedică femeile să fie tratate. Responsabilitatea unei sarcini diferențiază femeile de bărbați din motive biologice. Dezavantajele legate de sarcină, cum ar fi excluderea din domeniul educației, pierderea funcției publice sau a locului de muncă, pot fi considerate ca ilegale, discriminatorii pentru femei, pentru că doar ele vor suporta aceste dezavantaje. Legile care restricționează sau interzic accesul femeilor la serviciile de sănătate sau le fac accesul dependent de o altă autorizare, afectează drepturile femeilor și capacitatea acestora de a-și proteja viața și sănătatea lor și a familiilor lor. Aceste legi pot avea un impact dezavantajos asupra femeilor, spre deosebire de bărbați, și pot constitui astfel discriminare împotriva femeilor.

O trăsătură importantă a Convenției constă în faptul că se adresează nu numai statelor, ci și sferei private, acesta fiind domeniul în care au loc cele mai grave încălcări ale drepturilor femeilor. Documentul planifică restructurarea relațiilor de gen în cadrul familiei, iar statele trebuie să adopte măsuri pozitive pentru a proteja femeile împotriva discriminării cauzate de către actorii din sectorul privat²⁸.

Una dintre cele mai radicale dispoziții în Convenție este articolul 5, care îndeamnă statele „să modifice modelele sociale și culturale de conduită a bărbaților și femeilor” și promovează instituirea

²⁶ Tarlev, V., op. cit.

²⁷ Convenția din 1979 asupra eliminării tuturor formelor de discriminare a femeilor, art. 9

²⁸ Sullivan, D., *The Public/Private Distinction in International Human Rights Law* // *Women's Rights, Human Rights*, p. 129.

responsabilității comune „a femeilor și bărbaților în creșterea și dezvoltarea copiilor lor”. În mod similar, Articolul 16 promovează egalitatea în toate aspectele legate de căsătorie și de relațiile de familie.

Partea a doua a Convenției este cea mai importantă, reglementând obligațiile statelor pentru eliminarea discriminării față de femei în viața lor politică și publică, precum și în viața internațională.

Partea a treia stabilește obligațiile care revin statelor-părți pentru eliminarea discriminărilor față de femei, în domeniile: educație, dreptul egal la muncă și la condiții satisfăcătoare și echitabile de muncă, protecția femeilor aflate în mediul rural, securitate socială și accesul egal la serviciile de sănătate, concedii de odihnă și de naștere și alte domenii ale vieții economice, sociale și culturale.

În partea a patra sunt reglementate egalitatea femeii cu bărbatul în fața legii și eliminarea oricăror discriminări față de femei, în toate aspectele legate de căsătorie, în decursul și la desfacerea ei, și de raporturile de familie (articolele 15-16).

Partea a cincea stipulează înființarea Comitetului pentru eliminarea discriminării față de femei. Statele-părți la Convenție au obligația să prezinte Secretarului General al ONU rapoarte asupra măsurilor legislative, judiciare, administrative și altele, adoptate de ele pentru aplicarea prevederilor Convenției²⁹.

Din cauza faptului că violența asupra femeilor nu a fost incriminată în Convenția cu privire la drepturile femeii în mod expres, a fost necesară redactarea unui nou document care să definească acest concept: Declarația pentru eliminarea tuturor formelor de violență asupra femeilor din 1993, care a identificat principalele forme de violență: violența fizică, sexuală și psihologică în familie; violența legată de dotă; violența în căsnicie; violența în afara căsniciei; violența fizică, sexuală și psihologică în afara comunității; traficul de femei; prostituția forțată.

Prin instrumente juridice adoptate după cel de-Al Doilea Război Mondial, s-a constituit în anul 1982 Comitetul pentru eliminarea discriminării față de femei, în baza prevederilor articolului 22 al Convenției pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeii, pentru supravegherea aplicării dispozițiilor acesteia, Comitetul având „o înaltă ținută morală și competență în problemele reglementate prin Convenție”³⁰.

Comitetul este îndrituit „să analizeze progresele înregistrate în implementarea Convenției, inclusiv rapoartele înregistrate de statele-părți cu privire la evoluțiile constatate în țările lor”, activitate pe baza căreia va elabora, la rândul său, un raport anual, cuprinzând sugestii și recomandări în domeniu, spre a fi prezentat Adunării Generale a ONU.

În vederea extinderii competenței Comitetului și, implicit, pentru consolidarea mecanismului de protecție realizat prin intermediul acestei entități, în 1995 Comitetul a aprobat un proiect de Protocol facultativ la Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, care în anul 1999 a fost prezentat spre adoptare Adunării Generale a ONU și prin care i s-a recunoscut Comitetului posibilitatea de a primi și examina comunicări individuale și de a recurge la anchete în situațiile de încălcare gravă sau permanentă a dispozițiilor Convenției³¹.

În anul 1957, Adunarea Generală a ONU a adoptat Convenția cu privire la cetățenia femeii măritate, care prevede că statele-părți la aceasta sunt de acord că nici încheierea căsătoriei, nici desfacerea ei, între cetățenii lor și străini, nici schimbarea cetățeniei soțului în timpul căsătoriei, nu vor avea efecte *ipso facto* asupra cetățeniei femeii (Articolul 1). Articolul 2 stipulează faptul că: „Dobândirea voluntară de către unul din resortisanții unui stat a cetățeniei unui alt stat sau renunțarea de către acesta la cetățenia sa nu împiedică soția acestuia să-și păstreze cetățenia”; iar conform Articolului 3, statelor le revine obligația de a acorda, printr-o procedură privilegiată specială, la cerere, cetățenia lor femeilor străine care s-au căsătorit cu un cetățean al lor, putând fi supusă unor restricții reclamate de interesul securității naționale sau de ordine publică. Egalitatea în drepturi și în obligații a soților în relațiile de încheiere a căsătoriei, în perioada căsătoriei și în caz de desfacere a acesteia, care este stabilită și în articolul 23 al Pactului cu privire la drepturile civile și politice, constituie o realizare de prim ordin referitoare la egalitatea în

²⁹ Tănăsescu, T., op. cit.

³⁰ Tomescu, M., op. cit.

³¹ Tănăsescu, T., op. cit.

drepturi a bărbaților și a femeilor, deoarece în perioada respectivă, în codurile civile și familiale ale majorității statelor europene, se întâlnea noțiunea de „capul familiei”, care presupunea în mod aprioric că este reprezentat de bărbat și care determina poziția avantajată a acestuia în perioada căsătoriei și a desfacerii acesteia³².

Astfel, Pactele Internaționale cu privire la drepturile omului din 1966 au avut un rol decisiv în elaborarea normelor internaționale din cadrul instituției protecției internaționale a drepturilor femeii. Odată cu adoptarea Cartei Internaționale a Drepturilor Omului, comunitatea internațională a realizat faptul că protecția internațională a drepturilor femeii reprezintă un element necesar și inalienabil al protecției internaționale a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pe lângă faptul că a fost consacrat în cadrul doctrinei comune a drepturilor omului, principiul egalității de gen care stă la fundamentul instituției protecției internaționale a drepturilor femeii, acesta a fost ulterior dezvoltat și în cadrul cooperării internaționale în materia protecției drepturilor unor grupuri sociale distincte, fiind adoptate în acest sens o serie de tratate internaționale specifice ce reglementează amănunțit cele mai diverse situații ce țin de problema vizată.

Baza juridică a unei asemenea cooperări este constituită din Convenția din 1952 cu privire la drepturile politice ale femeii, Convenția din 1957 cu privire la cetățenia femeii căsătorite, Convenția din 1979 asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei etc.

În scopul înlocuirii principiului tradițional al „unității familiei”, enunțat în Convenția de la Haga din 1930 privind anumite probleme relative la conflictele de legi asupra cetățeniei cu cel al „independenței cetățeniei femeii” în raport cu cetățenia bărbatului și de a proteja femeia căsătorită cu un străin³³, ca ea să nu devină apatridă în mod automat ca urmare a căsătoriei, a divorțului sau în cazul în care soțul își schimbă cetățenia în timpul căsătoriei, la 29 ianuarie 1957 a fost adoptată Convenția asupra naționalității femeii căsătorite, în vigoare din 11 august 1958. Dreptul la cetățenie și la schimbarea acesteia a fost consacrat mai întâi în Articolul 15 din Declarația universală a drepturilor omului.

Pe data de 7 noiembrie 1962, Adunarea Generală a ONU a adoptat Convenția privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă pentru căsătorie și înregistrarea căsătoriilor, intrată în vigoare la 9 decembrie 1964, care prezintă importanță pentru statutul juridic al femeii, inițiativa elaborării acestei Convenții aparținând Comisiei pentru condiția femeii.

Scopul urmărit la adoptarea Convenției a fost acela de a interzice căsătoriile între minori și a salvagarda principiul liberului consimțământ la căsătorie. Preambulul acesteia afirmă: (1) Începând cu vârsta potrivită pentru căsătorie, bărbatul și femeia, fără nicio restricție privind rasa, cetățenia sau religia, au dreptul să se căsătorească și să întemeieze o familie, având drepturi egale în privința căsătoriei, în timpul căsătoriei și al desfacerii sale; (2) Căsătoria poate fi încheiată doar cu liberul și deplinul consimțământ al viitorilor soți. Unele legi, cutume și practici vechi privind căsătoria nu sunt compatibile cu principiile enunțate în Carta Națiunilor Unite și cu Declarația universală a drepturilor omului.

Convenția enunță trei norme importante: consimțământul trebuie să fie exprimat de către viitorii soți în persoană, după o publicitate suficientă și în prezența autorităților competente și a martorilor (Articolul 1); statele-părți trebuie să prevadă în actele lor legislative o vârstă minimă sub care nicio căsătorie nu va fi autorizată (Articolul 2); toate căsătoriile vor trebui să fie înscrise într-un registru oficial de către autoritatea competentă (Articolul 3)³⁴.

Se admit totuși două excepții limitate la normele menționate: prima, care reclamă prezența ambelor părți la celebrarea căsătoriei – prezența uneia din părți nu va fi cerută dacă autoritatea competentă are dovada că împrejurările sunt excepționale și că acea parte și-a exprimat consimțământul în fața unei autorități competente și în forma prevăzută de lege și nu l-a retras. Cea de-a doua excepție este consacrată în norma vârstei minime necesare pentru a contracta legal căsătoria, normă față de care autoritatea competentă poate face derogare, acordând o dispensă de vârstă pentru motive serioase și în interesul

³² Tarlev, V., op. cit.

³³ Cloșcă, I., Suceavă, I., *Tratat de drepturile omului*, Editura Europa Nova, București, 1995, p. 179. 97

³⁴ Tănăsescu, T., op. cit.

viitorilor soți. În acest domeniu a fost elaborată și Recomandarea privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă pentru căsătorie și înregistrarea căsătoriilor, adoptată în noiembrie 1965.

Cu privire la discriminarea femeilor în ceea ce privește remunerarea în muncă sau ocuparea forței de muncă, de la crearea sa în 1919, Organizația Internațională a Muncii (OIM) a elaborat norme, metode și proceduri care să permită soluționarea unor standarde de protecție a drepturilor omului în domeniul său de activitate, pe care le-a consacrat în convenții și recomandări după cum urmează: Convenția nr. 100 asupra egalității de remunerare a mâinii de lucru feminine, pentru o muncă de valoare egală, adoptată la 29 iunie 1951 și Convenția nr. 111 privind discriminarea în domeniul forței de muncă, adoptată la 24 iunie 1975.

Prima Convenție consacră din start definițiile unor concepte. Astfel, expresia „egalitate de remunerare a mâinii de lucru masculine și a mâinii de lucru feminine pentru o muncă de valoare egală” se referă la cuantumul remunerației fixate, fără discriminare în ceea ce privește sexul³⁵.

Convenția privind discriminarea în domeniul forței de muncă și exercitării profesiei consfințește faptul că „discriminarea constituie o violare a drepturilor enunțate în Declarația universală a drepturilor omului”. Conceptul de „discriminare” cuprinde: orice deosebire, excludere sau preferință fondată pe rasă, culoare, sex etc., care are drept scop să distrugă sau să altereze egalitatea de șanse sau de mod de tratare în domeniul angajării sau profesiei; deosebirile, excluderile sau preferințele bazate pe calificările solicitate pentru un post nu sunt considerate discriminări³⁶.

Odată ce Convenția a intrat în vigoare și Comitetul a început să își îndeplinească funcțiile, după lungi negocieri, Adunarea Generală a adoptat la 6 octombrie 1999 un Protocol Opțional la Convenție³⁷. Prin ratificarea acestuia, un stat recunoaște competența Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei de a primi și examina plângeri din partea persoanelor sau grupurilor ce se află sub jurisdicția sa.

Protocolul prevede două proceduri: (1) O procedură de comunicări care permite femeilor în mod individual sau grupurilor de femei să prezinte Comitetului cereri de încălcări ale drepturilor protejate în temeiul Convenției; (2) Înființarea unei proceduri care permite Comitetului să inițieze o anchetă în situații de încălcări grave sau sistematice ale drepturilor femeii. În ambele cazuri, statele trebuie să fie părți la Convenție și la Protocol, acesta incluzând așa-numita clauză „opt-out”, care permite statelor după ratificare sau aderare să declare că nu acceptă procedura de anchetă.

Protocolul Opțional a intrat în vigoare la 22 decembrie 2000, în urma ratificării de către al zecelea stat-parte la Convenția din 1979, fiind pe picior de egalitate cu Pactul Internațional privind drepturile civile și politice, cu Convenția din 1965 privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și cu Convenția din 1984 împotriva torturii și a altor forme de pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante.

La fiecare patru ani, guvernele statelor-părți vor furniza Comisiei pentru condiția femeii informații referitoare la modificările pe care le-au adus legislației lor asupra cetățeniei femeii căsătorite.

Concomitent cu adoptarea unor instrumente juridice adecvate, comunitatea internațională s-a concentrat asupra constituirii unor organisme și mecanisme eficiente pentru protecția și garantarea drepturilor femeii, urmărind cunoașterea evoluțiilor în acest domeniu și elaborarea unor recomandări adecvate.

ONU are în subordinea sa mai multe instituții specializate pe probleme legate de egalitatea de gen, care conlucrează pentru o mai bună implementare a deciziilor în toate țările lumii.

Bazată pe viziunea egalitaristă a Cartei ONU, Divizia pentru dezvoltarea femeii (DAW) susține îmbunătățirea statutului femeii în toată lumea și obținerea egalității de fapt între femei și bărbați.

Un alt organism important în sistemul ONU, Fondul de dezvoltare pentru femei al Națiunilor Unite (UNIFEM) a fost creat pentru a oferi asistență financiară și tehnică pentru programe și strategii

³⁵ Convenția nr. 100 asupra egalității de remunerare a mâinii de lucru feminine, pentru o muncă de valoare egală, art. 1.

³⁶ Convenția nr. 111 privind discriminarea în domeniul forței de muncă, art. 1.

³⁷ <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/>.

inovatoare pentru a promova emanciparea femeilor și egalitatea de gen și pentru a sprijini implementarea Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor. În iulie 2010, UNIFEM devine parte a Agenției ONU pentru femei (ONU Femei) denumită pe larg Entitatea Națiunilor Unite pentru egalitatea de gen și abilitarea femeilor, organism desemnat de Adunarea Generală a ONU să contribuie la accelerarea promovării și asigurării drepturilor femeilor, să susțină eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor, să sprijine participarea egală a femeilor la rezolvarea conflictelor. UNIFEM, ca parte a Agenției ONU pentru femei, oferă sprijin femeilor aflate în zone de conflict, le reunește dincolo de granițele politice sau geografice, pentru a formula strategii comune în vederea negocierilor de pace sau a desfășurării proceselor electorale post conflict. UNIFEM sprijină accesul și dreptul femeilor la pace, securitate și justiție.

La nivel european, Consiliul UE, care a luat ființă în anul 1979³⁸, are în subordine diferite comitete și comisii axate pe apărarea drepturilor omului și în mod special pentru promovarea drepturilor femeii. Printre acestea se află și Comitetul director pentru egalitatea între femei și bărbați (CDEG), care admite prezența organismelor neguvernamentale internaționale, cu statut de observator, la ședințele sale. De asemenea, Comitetul femeilor alese reprezentanți în autoritățile locale și regionale ale Consiliului European al Municipaliților și Regiunilor (CEMR) și Grupul „Egalitate-Paritate-Femei-Bărbați”, care este un grup de organizații nonguvernamentale cu statut consultativ pe lângă Consiliul UE.

Poate cel mai important pas înainte întreprins în ultimii ani la nivel european îl constituie adoptarea și aderarea UE la Convenția de la Istanbul a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Convenția a intrat în vigoare la 1 aprilie 2014, a fost semnată în numele UE la 13 iunie 2017 și a intrat în vigoare pentru UE la 1 octombrie 2023.

Convenția de la Istanbul are rolul creării cadrului juridic adecvat pentru protecția femeilor față de toate formele de violență și abordează printre altele: măsurile juridice care incriminează diverse forme de violență față de femei; protejarea victimelor și serviciile de sprijin; violența bazată pe gen în materie de migrație și azil.

La ora actuală, UE este obligată să respecte norme curajoase și cuprinzătoare de prevenție și combatere a violenței față de femei și a violenței domestice în domeniul cooperării judiciare în materie penală, al azilului și al nereturnării, precum și în ceea ce privește instituțiile și administrația publică.

În cadrul Convenției, au fost definite următoarele concepte:

Violența împotriva femeilor este considerată ca fiind încălcarea drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și se referă la toate actele de violență bazate pe gen care rezultă în/ sau care este probabil să rezulte în vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau privarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survin în public sau în viața privată.

Violența domestică semnifică orice faptă de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, care apare în familie sau în unitatea domestică, sau între foștii sau actualii soți sau parteneri, indiferent dacă agresorul împarte în prezent sau a împărțit în trecut aceeași locuință cu victima.

Genul este constituit de rolurile, comportamentele, activitățile și atributele construite social pe care o anumită societate le consideră adecvate pentru femei și bărbați.

Violența de gen împotriva femeilor este violența îndreptată față de o femeie pentru că aparține sexului feminin și afectează femeile în mod disproporționat.

Obiectivele Convenției sunt: protejarea femeilor împotriva tuturor formelor de violență și prevenirea, urmărirea în justiție și eliminarea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice; contribuția la eliminarea discriminării împotriva femeilor și la promovarea egalității între femei și bărbați, inclusiv prin împuternicirea femeilor; proiectarea unui cadru cuprinzător, a unor politici și măsuri pentru protecția și asistența victimelor; promovarea cooperării internaționale în acest domeniu; oferirea de suport pentru ca organizațiile și agențiile guvernamentale de aplicare a legii să coopereze între

³⁸ Tomescu, M., op. cit.

ele în scopul eliminării violenței împotriva femeilor și a violenței domestice; instituirea unui mecanism de monitorizare privind punerea în aplicare a măsurilor în mod eficient.

Drepturi fundamentale, egalitate și nediscriminare. Sunt necesare măsuri legislative pentru a promova și proteja dreptul tuturor, în special al femeilor, de a trăi fără violență în public și în privat, inclusiv prin: condamnarea și interzicerea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor; încorporarea principiului egalității între femei și bărbați în constituțiile naționale; abolirea legilor și practicilor care discriminează femeile.

Prevenirea implică anihilarea prejudecăților, obiceiurilor, tradițiilor și a altor practici fondate pe ideea de inferioritate a femeilor sau pe roluri stereotipate pentru femei și bărbați, inclusiv prin: educație; formare privind creșterea nivelului de conștientizare; formarea profesioniștilor; intervenție de prevenire și programe de tratament; participarea sectorului privat și a mass-media.

Victimele trebuie protejate împotriva oricăror acte de violență ulterioare, prin îndeplinirea obligațiilor de raportare și asigurându-le: informații relevante; servicii generale și specializate de sprijin; asistență în cazul plângerilor individuale și colective; adăposturi; linii telefonice de urgență; sprijin pentru victimele violenței sexuale; protecție și asistență pentru copiii care sunt martori ai unor acte de violență, confruntându-se direct sau indirect cu astfel de manifestări.

Victimelor trebuie să li se ofere căi de atac împotriva agresorilor și împotriva autorităților statului care nu își îndeplinesc obligația de a preveni și a proteja, inclusiv prin abordarea următoarelor aspecte: procese civile și căi de atac; compensație; custodia copilului, drepturile de vizită și siguranța; consecințele civile ale căsătoriei forțate; violența psihologică și fizică; urmărirea; violența sexuală, inclusiv violul; mutilarea genitală a femeilor; avortul forțat și sterilizarea forțată; hărțuirea sexuală; crime de „onoare”; sancțiuni.

Aspectele abordate privind investigația, urmărirea judiciară, legislația procedurală și măsurile de protecție includ: răspuns imediat, prevenire și protecție; evaluarea riscurilor și managementul riscurilor; ordinele de interdicție de urgență, de restricție și de protecție; asistența judiciară și prelungirea termenului de prescripție.

Aspectele abordate referitoare la migrație și azil includ: statutul reședinței, cereri de azil bazate pe gen, nereturnarea.

Convenția de la Istanbul este primul instrument internațional care vizează eliminarea violenței împotriva femeilor, inclusiv a fetelor cu vârsta sub 18 ani, fenomen care constituie una dintre principalele cauze ale inegalităților care persistă între femei și bărbați, Convenția stabilind un cadru cuprinzător de măsuri juridice și de politică determinate să prevină violența față de femei, să protejeze victimele acestui fenomen și să le ofere asistență.

Ca documente principale, UE a emis Decizii care creează un cadru legal cuprinzător și multidimensional de protejare a femeilor împotriva tuturor formelor de violență și anume: Decizia (UE) 2017/865 a Consiliului din 11 mai 2017³⁹ privind semnarea, în numele UE, a Convenției, în ceea ce privește aspectele legate de cooperarea judiciară în materie penală; Decizia (UE) 2017/866 a Consiliului din 11 mai 2017⁴⁰ privind semnarea, în numele UE, a Convenției, în ceea ce privește azilul și nereturnarea; Decizia (UE) 2023/1075 a Consiliului din 1 iunie 2023⁴¹ privind încheierea, în numele UE, a Convenției, în ceea ce privește instituțiile UE și administrația publică a acesteia; Decizia (UE) 2023/1076 a Consiliului din 1 iunie 2023⁴² privind încheierea, în numele UE, a Convenției, privind aspectele legate de cooperarea judiciară în materie penală, precum și referitoare la azil și nereturnare.

Așadar, Deciziile (UE) 2017/865 și 2017/866 autorizează UE să semneze Convenția, iar Deciziile (UE) 2023/1075 și 2023/1076 ratifică Convenția în numele UE.

³⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32017D0865>

⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32017D0866>

⁴¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32023D1075&qid=1716086574299>

⁴² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32023D1076>

Scopul cadrului legal îl reprezintă prevenirea, urmărirea penală și eliminarea violenței împotriva femeilor și a fetelor și a violenței domestice. Convenția prevede o gamă largă de măsuri, de la colectarea datelor și sensibilizare, la măsuri juridice privind incriminarea a diferite forme de violență împotriva femeilor, include măsuri de protejare a victimelor și acordarea serviciilor de suport, abordând problema violenței față de femei în contextul azilului și migrației. Convenția stabilește un mecanism specific de monitorizare, care permite părților punerea în aplicare eficace a dispozițiilor sale.

Încheierea Convenției în numele UE va contribui la realizarea egalității între femei și bărbați în toate domeniile, ceea ce constituie un obiectiv fundamental și o valoare fundamentală a UE, care trebuie respectate în toate activitățile sale în conformitate cu Articolele 2 și 3 din Tratatul privind UE (TUE), cu Articolul 8 din Tratatul privind funcționarea UE și cu Articolul 23 din Carta drepturilor fundamentale a UE.

Violența împotriva femeilor nu constituie doar o infracțiune, ci și o încălcare a drepturilor omului, o formă extremă de discriminare, înrădăcinată în inegalitățile dintre femei și bărbați, care contribuie la menținerea și amplificarea acestora. Luându-și angajamentul de aplicare a Convenției, UE își confirmă decizia de a combate violența față de femei atât pe teritoriul său, cât și la nivel mondial, și își consolidează acțiunea politică actuală și cadrul juridic substanțial existent în domeniul dreptului procesual penal, care prezintă o relevanță deosebită pentru femei și fete.

Documentele conexe sunt următoarele: Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O Uniune a egalității: Strategia privind egalitatea de gen⁴³, Regulamentul (UE) 2021/692 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 aprilie 2021⁴⁴ de instituire a programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” și de abrogare a Regulamentului (UE) 1381/2013 al Parlamentului European și al Consiliului și a Regulamentului (UE) nr. 390/2014 al Consiliului.

În conformitate cu Articolul 2 din TUE, UE se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, incluzând drepturile femeilor. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați, fiind reafirmate și exprimate mai detaliat în drepturile, libertățile și principiile fundamentate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Cultivarea, protejarea, promovarea, respectarea și diseminarea drepturilor și valorilor în mod activ, rămânând în centrul proiectului UE, constituie un aspect esențial. În perioada actuală, în care societățile europene se confruntă cu radicalismul, extremismul și divizarea, iar spațiul consacrat societății civile independente se reduce, este mai important ca niciodată să se promoveze, să se consolideze și să se apere justiția, drepturile și valorile UE de respectare a demnității umane, libertății, democrației, egalității statului de drept, precum și a drepturilor omului.

Scurt istoric al drepturilor femeii în România

În Țara Românească, Proclamația de la Islaz (1848) cerea „instrucție egală și întregă pentru tot românul de amândouă sexele” (art. 16).

Dintre româncele care au fost deschizătoare de drumuri privind emanciparea femeilor, Sofia Nădejde a fost prima femeie din România care a obținut o diplomă de bacalaureat într-un liceu de băieți, în anul 1874, iar cea de-a treia femeie din țară care a obținut această recunoaștere a fost Sarmisa sau Sarmiza Bilcescu, prima femeie din Europa licențiată în Drept la Universitatea Sorbona din Paris, prima femeie din lume doctor în Drept, obținând acest titlu academic în anul 1890 cu lucrarea de 500 de pagini intitulată „Despre condițiunea legală a mamei în dreptul român și francez”. Ea a fost și prima femeie avocat din Europa. Maria Cuțarida-Crătunescu a fost prima femeie medic în România, în anul 1884 devenind prima femeie doctor în medicină din lume, titlu oferit de către Facultatea de Medicină din Paris,

⁴³ <https://coe.int/en/web/istanbul-convention>

⁴⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32021R0692>

iar Sofia Ionescu-Ogrezeanu a fost prima femeie neurochirurg din lume, efectuând prima sa operație în anul 1944⁴⁵.

Constituția din 1923⁴⁶ prevedea pentru prima oară egalitatea privind drepturile civile ale femeilor, după lungi presiuni din partea Consiliului Național al Femeilor Române, care a reunit asociațiile femeilor într-o voce comună. Încă din anul 1896, Liga Femeilor Române de la Iași cerea Adunării Deputaților ca „femeia măritată să fie scoasă din rândul minorilor și să i se recunoască dreptul de a-și administra singură averea”. Liga solicita și ca „legea să îl oblige pe bărbat să recunoască copilul său natural, pentru ca astfel sarcina creșterii copilului să poată fi suportată și de tată, iar nu numai de mamă”.

Până la acea dată, Codul Civil românesc de la 1866 pune femeile în rând cu minorii și cu persoanele cu incapacitate mintală; orice act încheiat de o femeie avea nevoie de acceptul soțului sau al justiției. Femeia nu putea urmări un bărbat pentru pensie alimentară, nu avea drept de tutore, trebuia să rămână la domiciliul stabilit de soț și își pierde naționalitatea dacă se căsătorea cu un cetățean străin.

Femeile și-au exercitat dreptul de vot la nivel de comună începând din anul 1929. Constituția lui Carol al II-lea, precum și Legea Electorală din 1939, dădeau drept de vot femeilor peste 30 de ani. Abia din anul 1946, s-a introdus votul universal pentru populația ajunsă la vârsta majoratului, indiferent de sex. Însă acest drept de vot nu a fost exercitat liber până în anul 1989, ci în condiții de dictatură.

În perioada comunistă, libera asociere sau criticarea sistemului politic nu era permisă, iar mișcarea pentru drepturile femeilor a fost suprimată, ca orice alt activism civic. Egalitatea era considerată o politică de stat, dar era înțeleasă ca uniformizarea cetățenilor și nu ca asigurarea de șanse egale ținând cont de nevoile diferite ale femeilor și bărbaților.

Unele femei au avut acces la educație, la locuri de muncă și la funcții de conducere, condiția fiind să nu provină din familii sau categorii sociale dezagreate de sistem și să nu critice regimul comunist. Au fost favorizate persoanele care erau activiste ale Partidului Comunist Român.

Corpul femeii a fost tratat ca un bun al poporului și un mijloc de a obține creșterea demografică. A fost suprimat dreptul femeii de a controla câți copii are și la câți ani distanță unul de altul. Dat fiind că nu se puteau cumpăra mijloace de contracepție, se estimează că peste 10.000 de femei au murit apelând la avorturi ilegale, pe care uneori și le provocau singure. Pentru că riscau pedeapsa cu închisoarea, femeile nu apelau la medici nici în caz de septicemie!

După Revoluția din 1989, dreptul de asociere fiind restabilit, au reînceput să apară organizații înființate de femei, care au încercat să continue istoria militantismului pentru drepturile femeilor din România și să obțină o serie de reforme. Prioritățile organizațiilor constituite după 1989 au fost accesul la contracepție și servicii de sănătate reproductivă, combaterea violenței împotriva femeilor, șanse egale în domeniul muncii și al reprezentării politice.

În anul 1995, o delegație din România a participat la istorica Conferință a Femeilor, de la Beijing, ce s-a finalizat cu „Planul de acțiune de la Beijing”, o serie de măsuri pe care state din întreaga lume s-au angajat, la presiunea femeilor, să le pună în aplicare, pentru a elimina violența împotriva femeilor, inegalitățile economice, dar și pe cele legate de reprezentarea femeilor în politică sau accesul la servicii publice de sănătate, justiție etc. Acesta rămâne un document de referință pentru drepturile femeilor și un ghid esențial pentru o societate care asigură cetățenilor săi de ambele sexe egalitate de șanse⁴⁷.

Concluzii

Declarația și Platforma de acțiune de la Beijing constituie programul mondial complet pentru promovarea egalității de gen, fiind considerate „carta drepturilor” femeilor la nivel internațional, definind drepturile femeilor ca drepturi ale omului și oferind o viziune a egalității de drepturi, libertăți și oportunități pentru toate femeile din lume. Aceste documente au fost reafirmate în anul 2015 prin Agenda

⁴⁵ <https://enciclopediaromaniei.ro>

⁴⁶ Constituția a fost promulgată de regele Ferdinand I la 28 martie 1923 și a intrat în vigoare la 29 martie 1923, odată cu publicarea în Monitorul Oficial nr. 282. Constituția a contribuit la consolidarea Marii Uniri și a reflectat schimbările sociale și economice ale României, fiind abrogată în 1938.

⁴⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0058_RO.html

2030 pentru dezvoltare durabilă, prin stabilirea unor obiective și măsuri concrete privind o serie de aspecte care afectează femeile și fetele.

De la adoptarea Platformei de la Beijing, situația s-a îmbunătățit, în special în Europa, dar procesul de afirmare a drepturilor femeii pe plan internațional este unul îndelungat și anevoios, pornindu-se de la proclamarea de către numeroase mișcări existente în diverse state a unor declarații de principii, până la elaborarea sub egida ONU a unor reglementări internaționale în domeniu. Raportul ONU Femei intitulat „Gender equality: Women’s rights in review 25 years after Beijing” (Egalitatea de gen: drepturile femeilor – o evaluare la 25 de ani de la Conferința de la Beijing)⁴⁸ a evidențiat faptul că progresele în direcția egalității de gen sunt ezitante, obținute cu greu și riscă să fie anulate la nivel global.

În 2025 va avea loc cea de-a 30-a aniversare a celei de-a patra Conferințe Mondiale asupra Femeii și a adoptării Declarației și Platformei de Acțiune de la Beijing (1995) – Beijing+30. În cadrul celei de-a 69-a sesiuni a Comisiei pentru Statutul Femeii care va avea loc se sediul ONU din New York în perioada 10-21 martie, reprezentanții statelor membre și ai societății civile vor evalua provocările prezentului care încă afectează punerea deplină în aplicare a Platformei de Acțiune de la Beijing, precum și atingerea obiectivului 5 al Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă – realizarea egalității de gen și împuternicirea femeilor. Controversata poziționare a drepturilor femeii în cadrul drepturilor omului se reflectă și în modul în care au evoluat documentele și acordurile internaționale, prin intermediul cărora au putut fi stabilite drepturile femeii, iar actele de încălcare a acestor drepturi au putut fi condamnate de către ONU pe tot cuprinsul lumii.

La nivel european, este necesar să se elaboreze și implementeze planuri concrete și un set de măsuri, însoțite de o finanțare alocată adecvată, pe baza celor douăsprezece domenii de interes stabilite de Platforma de acțiune de la Beijing privind femeile, în special în raport cu sărăcia, economia, violența, mediul, sănătatea, puterea și procesul decizional, pentru a promova egalitatea de gen și drepturile femeilor, care reprezintă o parte inalienabilă, integrantă și indivizibilă a drepturilor universale ale omului. Inegalitățile de gen continuă să se regăsească în toate aspectele pieței forței de muncă, incluzând decalaje în materie de ocupare a forței de muncă, remunerare, pensii și asistență, lipsa accesului la servicii sociale și la protecție socială, locuri de muncă precare și risc mai mare de sărăcie pentru femei, mai ales la vârste înaintate. Feminizarea sărăciei trebuie combătută în toate formele sale, în special prin includerea dimensiunii de gen în accesul la drepturi de pensie adecvate pentru a elimina diferențele între femei și bărbați, prin îmbunătățirea condițiilor de muncă în sectoarele și profesiile feminizate și prin combaterea subevaluării sociale, economice și culturale a locurilor de muncă dominate de femei, a stereotipurilor și suprareprezentării femeilor în formele atipice de muncă. Trebuie să se implementeze măsuri sociale specifice de combatere a riscului de excluziune socială și sărăcie, în ceea ce privește accesul la locuințe, transport și energie la prețuri accesibile.

Impactul social și economic al pandemiei de COVID-19 a afectat în mod disproporționat femeile și fetele, agravând inegalitățile de gen preexistente și amenințând să anuleze progresele înregistrate până în prezent, în timp ce a determinat o creștere exponențială a violenței de gen și o pierdere mai rapidă a locurilor de muncă și mijloacelor de subzistență în rândul femeilor, deoarece acestea sunt mai expuse sectoarelor economice grav afectate.

Răspunsul la criza provocată de pandemie nu a ținut seama în mare parte de perspectiva de gen, efectele variind de la o creștere îngrijorătoare a violenței și hărțuirii pe criterii de gen, la îngrijiri și responsabilități casnice neremunerate și inegale, precum și un acces restricționat la sănătatea sexuală și reproductivă și drepturile aferente și un masiv impact economic și asupra muncii pentru femei. De asemenea, sectoarele și profesiile dominate de femei și economia informală au fost afectate în mod special de pandemie, iar probabilitatea ca femeile care lucrează în sectorul asistenței medicale să se infecteze a fost mai mare decât în cazul bărbaților. Este necesar să se investească în sisteme de sănătate publică robuste și reziliente și să se asigure că angajații din serviciile de asistență medicală, dintre care

⁴⁸ <https://gender-spear.eu/assets/content/gender-equality-womens-rights-in-review-en.pdf>

majoritatea sunt femei și ocupă funcții prost plătite, să fie remunerați în mod echitabil și să aibă condiții de muncă decente.

Repartizarea inegală a sarcinilor de îngrijire și a activităților casnice neremunerate limitează în mod serios participarea femeilor la economie; munca de îngrijire neremunerată a femeilor a fost esențială pentru a susține societățile în timpul crizei provocate de pandemia de COVID-19, dar responsabilitățile de îngrijire împiedică milioane de femei din Europa să fie active pe piața muncii; caracteristicile ocupării forței de muncă care derivă din îngrijirea neremunerată reprezintă un factor semnificativ al diferenței de remunerare între femei și bărbați; mai multe femei decât bărbați își asumă responsabilități de îngrijire informală pe termen lung.

Femeile nu au fost la fel de implicate ca bărbații în procesul decizional, dat fiind că nu s-a obținut o repartizare echitabilă a puterii în cabinetele guvernamentale, în parlamente, în administrația publică și în consiliile de administrație ale întreprinderilor. Femeile trebuie să fie integrate în mod egal cu bărbații în toate domeniile societății și economiei, iar UE trebuie să stabilească obiective, planuri de acțiune, termene și măsuri speciale, cum ar fi cotele, strategii în măsură să garanteze paritatea de gen în toate posturile executive, legislative și administrative, inclusiv în Parlamentul European și în parlamentele naționale.

Trebuie să fie asigurată participarea semnificativă a femeilor la elaborarea unor pachete de redresare și de stimulare economică care să ia în considerare dimensiunea de gen. Probabilitatea ca femeile să se confrunte cu șomajul este mai mare și statutul lor profesional este nesigur, ceea ce duce la insecuritatea locului de muncă; lucrătorii din sectorul serviciilor de îngrijire sunt predominant femei și există tendința de a li se oferi condiții salariale și de muncă precare. UE trebuie să ia măsuri specifice pentru a aborda disparitatea de gen, să implementeze acțiuni concrete de combatere în rândul femeilor a șomajului, a sărăciei și a numărului crescut de cazuri de violență, ca obstacole în calea participării depline a femeilor la toate domeniile vieții, inclusiv la ocuparea forței de muncă.

În continuare, femeile se confruntă cu inegalități și cu discriminare intersecțională, printre altele legate de rasă, origine etnică sau socială, orientare sexuală, identități de gen și exprimare de gen, religie sau convingeri, statut de rezidență și dizabilitate și de aceea eforturile de elaborare a unor măsuri și politici trebuie să vizeze toate formele de discriminare pentru a realiza egalitatea de gen pentru toate femeile; politicile UE trebuie să își consolideze abordarea intersecțională pentru a ține cont de o serie de dimensiuni ale discriminării: instituțională, structurală și istorică; sunt necesare politici strategice și eficiente împotriva discriminării sistemice, excluziunii și inegalităților sociale.

Totodată, există disparități de gen în toate domeniile tehnologiei digitale, în special în tehnologiile inovatoare, cum ar fi inteligența artificială și securitatea cibernetică; stereotipurile de gen, descurajarea culturală și lipsa de conștientizare și de promovare a modelelor feminine de urmat împiedică femeile să profite de oportunitățile de studii și carieră în aceste domenii; este necesar ca femeile să fie incluse și reprezentate în domeniile economice emergente importante pentru dezvoltarea durabilă, inclusiv în sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor, în sectorul digital și al inteligenței artificiale.

Incluziunea deplină a femeilor pe piața muncii și promovarea antreprenoriatului feminin sunt factori esențiali pentru realizarea unei creșteri economice incluzive pe termen lung, combaterea inegalităților și încurajarea independenței economice a femeilor.

Schimbările condițiilor de muncă, cum ar fi telemunca, pot influența capacitatea de deconectare și crește volumul de muncă, femeile fiind afectate mult mai mult decât bărbații, ca urmare a rolului lor predominant sau tradițional de persoane care asigură servicii de îngrijire la domiciliu și în familie. Este necesar să se asigure drepturile lucrătoarelor la domiciliu la condiții de muncă decente și la protecție socială egală.

Este necesară elaborarea unui protocol privind violența de gen în perioade de criză, care să includă servicii de protecție pentru victime, cum ar fi liniile de asistență telefonică, cazarea în condiții de siguranță și asigurarea serviciilor de sănătate, pentru a preveni violența de gen și a sprijini victimele violenței domestice.

Stereotipurile de gen care deschid calea către violența de gen trebuie combătute; UE trebuie să se asigure că toate instituțiile sale publice dispun de coduri de conduită care stabilesc toleranță zero față de violență, discriminare și abuz și că le respectă, precum și de mecanisme interne de raportare și de depunere a plângerilor.

Aspirând la crearea unei Europe fără violență împotriva femeilor și fără violență domestică, se impune o perfecționare a sistemului de protecție a victimelor violenței domestice, mai ales sub aspectul informării populației și al asigurării mijloacelor necesare desfășurării activității de protecție a persoanelor care au fost victimele unui abuz domestic.

Este necesar să se colecteze și să se organizeze date defalcate în funcție de gen și de vârstă cu privire la toate formele de violență de gen.

Trebuie adoptate măsuri specifice de eradicare a violenței cibernetice, inclusiv a hărțuirii online, a comportamentului agresiv online și a discursurilor misogine de incitare la ură, care afectează în mod disproporționat femeile și fetele și să se abordeze în mod specific combaterea acestor forme de violență bazată pe gen, care reprezintă adesea și cauze profunde ale traficului de ființe umane; trebuie îmbunătățite măsurile de prevenire și urmărire penală a tuturor formelor de trafic, în special ale celui în scopul exploataării sexuale, care este cel mai răspândit și raportat tip de trafic de persoane.

Afecțiunile subiacente ale femeilor sunt insuficient diagnosticate, tratate și studiate. De aceea, este necesar să se ia în considerare perspectiva de gen atunci când se elaborează diagnostice medicale și se planifică tratamentul, pentru a se asigura un tratament de calitate adecvat pentru toate persoanele. Accesul universal la asistență medicală este un drept al omului care poate fi garantat numai printr-un sistem universal și accesibil tuturor, indiferent de mediul social și economic din care provin persoanele care apelează la aceste servicii; trebuie să se asigure furnizarea adecvată de asistență medicală și să se garanteze accesul egal la aceasta.

Statele membre ale UE trebuie să își intensifice eforturile de implementare a Agendei 2030 și a realizării obiectivelor de dezvoltare durabilă, pentru a se asigura că nicio femeie sau fată nu este supusă discriminării, violenței sau excluziunii și că toate au acces la sănătate, hrană, educație și locuri de muncă.

În prezent avem la nivel național o societate civilă consolidată în domeniul promovării și respectării drepturilor femeilor și o legislație care se armonizează tot mai mult cu mecanismele și instrumentele europene și internaționale, deși există încă o serie de neconcordanțe între eficacitatea legislației și nivelul de implementare a acesteia. În România activează în prezent o serie de asociații și organizații neguvernamentale care militează pentru drepturile femeilor și combaterea violenței. Potrivit concluziilor și recomandărilor internaționale, țara noastră a avansat în promovarea și respectarea drepturilor femeilor, dar mai rămân încă multe de făcut în domeniul atingerii obiectivului 5 al Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă – egalitatea de gen.

Așadar, deși s-au produs schimbări în drepturile și politicile pentru femei, în modul în care femeia poate dispune de propriul corp și de viața ei și își poate exercita drepturile, în mod practic suntem încă departe de realizarea unei egalități depline: femeile sunt subreprezentate în funcții de conducere și în politică, încă persistă concepția rolurilor de gen în familie după modelul patriarhal și pe plan socioprofesional, unde femeia încă este considerată ca aflându-se sub autoritatea bărbatului. Într-o astfel de societate conservatoare, femeile care reușesc să obțină venituri mai mari și să aibă succes în viața profesională, se confruntă cu multe prejudecăți și chiar cu violențe psihologice, sociale sau fizice. Femeile de carieră sunt considerate mai puțin feminine, mai puțin materne, o amenințare într-o lume profund patriarhală. Rămâne o mare provocare pentru acestea să nu se complacă resemnându-se în rolurile atribuite de societate sau familie conform unor tipare rigide perpetuate de mentalități învechite și, indiferent de constrângeri, să țintească la împlinire profesională. Chiar și acestor categorii de femei, le sunt atribuite în continuare activitățile domestice tradiționale, considerându-se că le este acordat un privilegiu dacă, pe lângă acest rol și nu în locul lui, li se acceptă ascensiunea socioprofesională. Aceste femei, care doresc să evolueze, se află într-o continuă competiție, ele fiind nevoite să muncească de câteva ori mai mult decât bărbații pentru a-și dovedi competența. Se promovează tot mai mult ideea femeii puternice, adică femeia care nu are un loc al ei intrinsec în societate, ci și-l câștigă cu greu și luptă

continuu să și-l mențină prin strategii și eforturi multiple, care vizează eliberarea de sub autoritatea și controlul bărbaților și a structurilor tradiționale de putere.

Realizarea egalității de gen este un obiectiv ambițios cu efecte pe termen lung, în beneficiul întregii societăți la nivel național, regional și global, iar pentru îndeplinirea lui sunt necesare asigurarea aceluiași drepturi, atât pentru bărbați cât și pentru femei, eliminarea discriminării de gen din legislație, consolidarea unor instituții eficiente, dar și combaterea unor modele tradiționaliste de comportament a structurilor și stereotipurilor sexiste propagate uneori în mass-media cu privire la imaginea femeii în familie și societate.

Bibliografie:

- Bogdan, A., *Considerații privind protecția drepturilor femeii*. Disponibil la: <https://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2007/RSJ1/B05BogdanAdrian.pdf>
- Cloșcă, I., Suceavă, I., *Tratat de drepturile omului*, Editura Europa Nova, București, 1995
- Maxim, I., O.N.U.: 4 decenii, Editura Politică, București, 1986
- Sullivan, D., *The Public/Private Distinction in International. Human Rights Law// Women's Rights, Human Rights*, Routledge, 1995
- Tarlev, V., Drepturile Femeii în Reglementările Internaționale Universale. În: *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*, 2, 2010, p. 94-101. Disponibil la: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/9.Drepturile%20femeii%20in%20reglementarile%20internationale%20universale.pdf
- Tănăsescu, T., *Protecția Internațională a Drepturilor Omului, Curs universitar*. Editura Sitech, Craiova, 2022
- Tomescu, M., *Protecția și promovarea drepturilor femeilor la nivel internațional*. Disponibil la: http://www.fspc.ro/admin/imagini/media/dep_femei/dreptul_femeii.pdf
- Convenția din 1979 asupra eliminării tuturor formelor de discriminare a femeilor. Disponibil la: <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/07/Conventia-asupra-eliminarii-tuturor-formelor-de-discriminare-fata-de-femei-cedaw.pdf>
- Convenția nr. 100 asupra egalității de remunerare a mâinii de lucru feminine, pentru o muncă de valoare egală. Disponibil la: <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/07/Conventia-100-1951-privind-egalitatea-de-remunerare-a-mainii-de-lucru-masculinepdf.pdf>
- Convenția nr. 111 privind discriminarea în domeniul forței de muncă. Disponibil la: <https://anes.gov.ro/wp-content/uploads/2018/07/Conventia-111-1958-privind-discriminarea-in-domeniul-ocuparii-forței-de-munca-si-exercitarii-profesiei.pdf>
- Declarația asupra eliminării discriminării față de femei. Disponibil la: <https://legislatie.just.ro/Public/FormaPrintabila/00000G1QGJZXTS4YUIC1T6JQ3YF65FEF>
- Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice – Rezoluția Adunării Generale a O.N.U. nr. 2200A (XXI) din 16.12.1966;
- Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale – Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 2200A (XXI) din 16.12.1966// *Drepturile omului în Republica Moldova*, Chișinău, Editura Garuda-Art, 1998
- <https://coe.int/en/web/istanbul-convention>
- <https://enciclopediaromaniei.ro>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32021R0692>
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX>
- <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/eu-accession-to-the-istanbul-convention.html>
- <https://gender-spear.eu/assets/content/gender-equality-womens-rights-in-review-en.pdf>

- https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0058_RO.html
- <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/>